

Anteckningar samråd jämställdhet och hbtq

Datum: 21 november 2018

Plats: Gullbergsvass konferenscenter, Göteborg

Deltagande organisationer:

Avdelning kultur

Avdelning mänskliga rättigheter

Homan i Göteborg

Kommittén för mänskliga rättigheter

Kunskapscentrum för jämlik vård

Män

Resurscentra EDCS

Stolta Föräldrar

Transammans Väst

West Pride

Incheckning

Presentation av deltagarna

Jämställdhet och hbtq i den nya kulturplanen 2020–2023, Terese Anthin, koncernavdelning kultur, VGR

Terese presenterade processen med att ta fram en ny kulturplan för 2020 – 2023. Det fanns en ny lag från 2010 där regionerna tilldelades uppgiften att fördela stadsbidrag till kulturverksamheter. Det finns nu både en kulturstrategi och en kulturplan som gäller mellan 2016 och 2019. Nu ska dessa slås ihop till ett styrdokument. De nationella kulturpolitiska målen gäller och det finns en förordning som säger att regionerna ska upprätta en kulturplan och en god tillgång till kultur för alla ska främjas. VGR har exempelvis tagit in folkbildning, civilsamhället och kultur och hälsa med mera i vår kulturplan.

- Är även kultur för barn och ungdomar inkluderade?
Ja alla är inkluderade oavsett bakgrund, ålder med mera.

- Så regionen kan lägga in övriga områden förutom det som står i förordningen?
Ja det kan vi.

Kulturstrategin är en av VGR:s fyra främsta styrdokument. Alla kommuner i länet är delaktiga i processen via kommunalförbunden. Kulturstrategin kopplar an till FN:s hållbarhetsmål och barnkonventionen som blir svensk lag.

- Står det i den gamla att främlingsfientlighet, mångfald med mera ska motarbetas? Ja och det ska finnas kvar i den nya. Nu är det ett intensivt dialogande under sex månader och därefter sköter regionstyrelsen remissförfarandet i slutet av våren 2019. I september beslutar regionstyrelsen och därefter går den nya strategin till regionfullmäktige. Styrdokumentet ”Vidgat deltagande i kulturlivet” gäller också.

- Klass verkar förlegat
Ett maktperspektiv ligger i bakgrund.

- Finns en geografisk spridning av kultur med?
Det finns inte riktigt med i styrdokumentet ”Vidgat deltagande i kulturlivet”.

Samrådets inflytande i framtagandet av den nya kulturplanen ligger på trappsteg 5 på Harts delaktighetstrappa, där delaktigheten handlar om att informeras och rådfrågas men sedan är det politiken som tar beslutet.

Samrådet fick sedan prata utifrån fyra diskussionsfrågor:

- Hur jämlik upplever ni att kulturlivet i Västra Götaland är idag?
- Vilka är de största utmaningarna för att öka deltagande i kulturlivet och stärka hbtq+ personers rättigheter?
- Vad behöver vi göra annorlunda?
- Vilka samlade resurser finns och vad kan VGR:s roll vara?

- Vi jobbar med muslimska vänner och fokuserar kulturen på ett intersektionellt lokalt perspektiv utifrån de mänskliga rättigheterna. Det är viktigt att inte asylsökande passiviseras under tiden de väntar på beslut. Fadderverksamhet vore bra och civilsamhället borde involveras i detta, boende på asylboenden skulle kunna vända sig till faddrar. En kulturvård som kan leda in till samhället hade varit bra. Hur kan kulturen finnas i vardagen och informera om hbtq- frågor och ett jämställt samhälle, vi har inte ett jämlikt kulturliv idag i Sverige. Vi kan använda kulturen i vardagen och för att nå målet om att bygga broar mellan olika grupper. Kultur är något vi gör i vardagen och inte bara finkultur. Utmaningar är den stora skillnaden i kulturutbud mellan stad och land. Det finns många budskap för att främja mänskliga rättigheter om kulturen kommer ut exempelvis på landsbygden. Är kulturskolorna kommunala?

Ja,

- Kulturlivet är inte jämlikt eller demokratiskt. Kulturen behöver komma ut och det går inte att ha vissa museer öppna på landsbygden för det fanns inga besökare. Det går inte heller att ha teatrar på landsbygden men det skulle kunna intensifieras till en veckas teatrar med mera. Ambulerande kulturinstitutioner skulle kunna finnas på landsbygden. Billigare biljetter borde spridas mer så att fler vet om att det finns billiga biljetter på exempelvis operan. Kulturcheckar kan spridas liksom Västtrafik har sponsrat bilägare att åka kollektivt. Hbtq-organisationer borde vara närmare människor på landsbygden och andra kommuner än Göteborg.

- Utmaningen är att hitta de som är osynliga och en av vägarna är civilsamhället. Hur når kulturen dem? Kultur i ett större perspektiv inte bara finkultur. En ambulerande teaterföreställning ska inte specifikt markera hbtq-kultur med etiketten ”hbtq” utan att istället ha det som något ”normalt”. West Pride jobbar hela året och inte bara under festivalen, det finns massa konstnärer som behöver användas resten av året och inte bara under festivalen, utan etiketter. En inspirationsföreläsning genomfördes i Lerum med Tassos som var väldigt bra, det skulle kunna arrangeras i fler kommuner.
- Utformningen av verksamheter för att de ska inkludera alla är viktigt. Det finns hinder på väldigt grundläggande nivå som exempelvis när det inte finns könsneutrala toaletter och inte finns möjlighet för transpersoner att delta i idrotter överhuvudtaget om det inte finns enskilda omklädesrum. Det finns en idé om att skapa separatistiska evenemang/kultur /grupper där intresse kan skapas och leda in till icke-separatistiska evenemang. Det finns poänger både för och utan etiketter, det kan vara bra att se att den egna gruppen finns med.
- Certifiering och diplomering skulle kunna genomföras av kulturinstitutioner. Det behövs stöd till organisationer som riktar sig direkt till hbtq. Stad- och landperspektivet är centralt, där det finns en tröskel som ökar där det inte finns mycket kulturliv vilket måste kompenseras.
- Det finns en skev uppdelning och ojämsställd fördelning av kulturstöd.
Ja, vi skulle behöva problematisera vilka som får utöva kultur med medel.
- Näringslivets roll behöver ses över. Organisationer måste vara försiktiga när avtal skrivs med näringslivet om att de ska sponsra vissa kulturevenemang. Civilsamhällets organisationer behöver pengar och de behöver därför sponsorer. Om det skapades en förmedling mellan civilsamhället och näringslivet skulle det underlätta processen. Enskilda föreningar kanske behöver någon hjälp.
- Undervisande kultur exempelvis om jämställdhet kan vara bra men det finns ett problem om kulturen får en undervisande roll men om politiken ger kulturproducenter uppdrag kanske kulturen får stryka med i kvalitet. Det finns massa fritt uppsatta pjäser som lyfter perspektiv som jämställdhet och hbtq som kan tas om hand om av skolan istället för att uppsättningar sätts upp på uppdrag av politiken eller näringslivet.

Processledarna för den nya kulturplanen ska nu träffa fler, på hemsidan kan processen följas, i januari blir det första utkastet klart och en open-hearing kommer anordnas i januari i Göteborg och i Herrljunga. Inspel kan göras vid de tillfällena utifrån utkastet som presenteras där. Efter detta kommer utkastet bearbetas innan det skickas till kulturnämnden. Avdelning kultur och kulturnämnden kan föreslå att den skickas ut på remiss men det är regionstyrelsen som beslutar om den ska göra det. Hör gärna av er till Sofia Lubian på sofia.lubian@vgregion.se eller Terese Anthin på terese.anthin@vgregion.se om ni har fler inspel.

Information från kommittén för mänskliga rättigheters sammanträden den 25 oktober, politikerna från kommittén för mänskliga rättigheter

Kommittén beslutade bland annat om ett remissyttrande över Göteborg stads plan för hedersförtryck och om ett forskningsprojekt tillsammans med Lunds universitet angående TD med syfte att höja användbarheten och träffsäkerheten för att göra den publika miljön tillgänglig för alla. Istället för att Lunds universitet ska ta fram ett eget verktyg för att mäta tillgänglighet används TD:n. Forskarna som undersöker hur hbtq-personer upplever hbtq-diplomerade verksamheter gjorde en deltidredovisningen och berättade om processen. En följeforskare har följt kommittén och berättade om resultaten och hur avdelningens arbete med mänskliga rättigheter har utvecklats. Kommittén är fortfarande unik i Sverige. Kommittén har valt den mer fokuserade handlingsplanen för mänskliga rättigheter istället för massa handlingsplaner för olika diskrimineringsgrunder. Handlingar och protokoll finns på hemsidan: <http://opengov.cloudapp.net/Meetings/vgregion/Boards/Details/209206>

- Hur sprids kommittén för mänskliga rättigheters arbete till andra kommittéer?

Det finns bara en till kommitté vilket är folkhälsokommittén men båda blir beredningar där bland annat ordförandena är från regionstyrelsen. Kommitténs ärenden, som exempelvis handlingsplanen för mänskliga rättigheter, har nu först beslutats i kommittén, sedan regionstyrelsen och slutligen regionfullmäktige, därför är det regionfullmäktige som äger handlingsplanen och de andra styrdokumentet kommittén först har beslutat om. Därmed sprids kommitténs arbeten till alla politiker i regionfullmäktige och regionstyrelsen. Kommitténs arbeten sprids även genom presidieöverläggningar med andra nämnder- och styrelsers presidier.

- Det har bildats en grupp på 12 kommuner som ska vidareutveckla sin hbtq-verksamhet med kultur och fritidschefer. Ska VGR förhålla sig till detta på något sätt?

Vet inte men det är en bra idé.

Det är viktigt med en kommitté som bara jobbar med mänskliga rättigheter eftersom det då finns ett politiskt initiativ som andra regioner som inte har en egen kommitté för mänskliga rättigheter inte har.

- Mänskliga rättigheters frågor behöver vara med i VG2020.
- Någon från kommittén borde finnas i BHU.
- Samråden borde kunna föreslå detta.

Reflektioner om arbetet i samrådet under de fyra senaste åren

Samrådet fick prata om frågan:

Kommittén för mänskliga rättigheter har funnits i 8 år och kommer ersättas av en beredning för mänskliga rättigheter 2019-01-01. Med tanke på kommitténs samråd, vad har varit bra och vilka utmaningar finns gällande samråd 2019–2022?

- Det bästa med samråden är direktkontakten mellan föreningar och politiker vilket innebär att vi får snabba svar på våra frågor och det är snabbt att komma in. Vi tas på allvar och våra frågor integreras in i politiken. Det har varit bra att samrådet inte bara har fokus på Göteborg utan skarborgsperspektivet med EDCS och RFSL Skaraborg har varit värdefullt.

- Vi har kommit närmare frågorna med andra i civilsamhället och kommittén. Det finns en poäng i att vara med ett längre tag och därmed komma bättre in i processen. En uppmaning till kommande samrådsorganisationer är att samma personer ska sitta med en längre tid.
- Det finns ett behov i kommittén av att få konkreta perspektiv på regionens arbete. Egenmakten är viktig i samrådsarbetet.
- Vi har alltid så mycket och så långa diskussioner vilket är bra. Det är viktigt att dom snappas upp men tiden är ett dilemma.
- Det finns utanförskap för transpersoner men ingen medvetenhet om utanförskapet.
- Det har varit bra att vi har haft en gemensam dagordning där både samrådsorganisationerna, politikerna och avdelningen har skapat dagordningen. En utmaning är att faktiskt påverka och komma in i rätt fas i processer.
- Vi lär oss mycket av varandra och vill kunna påverka utifrån den grupp vi representerar. Det har varit lärorikt att vara med i samrådet och det är väldigt bra att träffa politiker. Det vore bra om det fanns flera här och inte bara politiker. Kunskapen som finns speglas inte i världen, det är lätt att tappa hoppet så det får vi fundera på och följa upp.
- Mötena har varit väldigt bra och en utmaning är hur vi ska få bra kontakter med de 49 kommunerna genom att informera och engagera människor på de olika orterna. Kanske via ombud. Det har kommit väldigt många förslag och goda idéer. Inkomna förslag behöver ses över kontinuerligt.
- Det enda sättet att jobba med jämställdhet är intersektionellt. Det är värdefullt för organisationen att vara med här men jämställdhet behöver vara med i alla samråd. Samråden är värdefulla för att skapa demokrati.
- Det är en skola att vara med i samrådet. Om vi har kunskapen och ändå agerar mot mänskliga rättigheter är det illa. Sverige är bra men får mycket kritik men vi agerar och försöker förändra till det bättre.

Vid utlysningen av nya samråd fick vi massa klick på Facebook om samrådet, därmed har medvetenheten om samråden nått många. Det är massa input från samråden som har påverkat VGR som exempelvis kollektivtrafik på jämlika villkor, tandvården, psykiatriberedningen och kommitténs uppdragsforskning.

- I mindre kommuner är eldsjälarna väldigt viktiga.
- Vi kan vara stolta för detta jämställdhet och hbtq-samråd på nationell nivå eftersom det inte finns (vad vi vet) i andra regioner.

Jämställdhet, jämlikhet med mera i förlossningsvården, Peder Welin, Kunskapscentrum för jämlik vård, VGR

Kunskapscentrum för jämlik vård stöttar hälso- och sjukvården i hur hälso- och sjukvården kan bli mer jämlik. Att prata om jämlikhet vid förlossning var ett önskemål från samrådet. Jämlik och jämställd vård utgår från socialstyrelsens definition om lika vård oavsett vem du är. Jämställt föräldraskap är en angelägenhet för regionen och kommunerna, exempelvis finns det en ny strategi för stärkt föräldraskap. Vad är jämlik vård? Standardiserade förfaringssätt som kanske inte passar alla, kompensatoriska förfaringssätt för att hantera hinder eller så kan hindren rivas så att vården blir jämlik. Istället för att ha standardiserade kallelser har dom ändrats. Kontentan blir att kunskapscentrum för jämlik vård jobbar med ett gott bemötande för alla. Utan bra bemötande och delaktighet blir den medicinska behandlingen sämre. Kunskapscentrum för jämlik vård jobbar med förbättringsområden som kan komma från föreningar, socialstyrelsen eller andra och försöker förbättra eller förändra vården till det bättre. Vilka resurser krävs för att gravida personer ska få fram sina behov, vilka förväntningar finns på partnern och vad vill den? Vilka hinder finns för eftervård?

En stor nationell satsning har skett på förlossningsvården (främst på ökad bemanning) utifrån vissa områden. Det finns bristande kunskap om hbtq i förlossningsvården och den som finns har inte överförts i praktiken. Viss forskning har genomförts som rapporten: "Stolthet och fördom - lesbiska föräldrar i Sverige" av Anna Malmquist. Förlossningsrädsla ignoreras i hälso- och förlossningsvården, särskilt för utlandsfödda. Komplikationer är sämre för personer söder om Sahara.

Vad görs i VGR? Det har gjorts intervjuer och forskning i VGR. Samtliga barnmorskemottagningar har hbtq-diplomerats, effekterna håller på att utvärderas. Inga förlossnings eller reproduktiva verksamheter har hbtq-diplomerats. Det finns vissa lokala initiativ bl.a. på NU-sjukvården "pappor på NÅL": Inom den satsningen genomfördes intervjuer där det visade sig vara svårt för pappor att passa in i bilden av hur en perfekt person ska vara vid förlossningen. Alla pappornas behov möttes inte som att bli inkluderade vid förlossningen, att få ett glas saft vid långa utdragna förlossningar med mera. Kulturtolkar har även varit anställda vid förlossningen. Föreläsningar för blivande föräldrar genomförs på Skaraborgs Sjukhus där språket var mer inkluderande och den har spridits till andra sjukhus. Södra Älvsborgs sjukhus intervjuade pappor som var nöjda. De har även ett patienthotell som innebär att pappan kan sova över.

Materialen "Tillsammans – samtal om förhållandet och föräldraskapet"

<https://www.vgregion.se/halsa-och-varld/vardgivarwebben/amnesomraden/jamlik-varld/tillsammans---samtal-om-forhallandet-och-foraldraskapet/>

och "En förälder blir till" <https://www.vgregion.se/halsa-och-varld/vardgivarwebben/amnesomraden/jamlik-varld/en-foralder-blir-till/>

används i VGR. En förälder blir till handlar bland annat om jämställt föräldraskap och stjärnföräldrar.

Kunskapscentrum för jämlik vård hade många dialoger vid framtagandet av en förälder blir till.

- Vi möter personer inom vården som har väldigt olika kunskap eftersom det inte ställs samma krav på kunskap. Vårdpersonalen prioriterar olika saker vid förlossningsvården för det kan handla om liv och död och där är kön väldigt centralt.
- Transsexuella slutade nyss bli tvångssteriliserade och det kommer bli många fler män som föder barn.
- Datasystemet möjliggör ännu inte mäns personnummer som gravida och födande.
- Upplevelser vid förlossning kan vara traumatiska och för personer med könsdysfori eller som är rasifierade kan traumat bli mycket större. Hur når Kunskapscentrum för jämlik vård ut till personal som inte prioriterar detta.

- Barnmorskorna har ideal kring hur föräldrar ska vara som vad gäller amning mm. Ideologin som barnmorska är starkt förankrad. Vid könsdysfori och om en person vägrar att amma kan vården döma föräldern starkt.
- Begrepp som "naturligt" förekommer bland barnmorskorna.

Kunskapscentrum för jämlik vård diskuterar mycket vad normen är inom hälso- och sjukvården samt vad som påstås vara naturligt.

- Ideologin måste ändras.
- Förlossningsvården måste diplomerar. Forskningen kring hbtq-diplomerade verksamheter visar att garden är nere där för besökande hbtq-patienter och vid ett dåligt bemötande blir det illa. En i personalen blir lätt bärare av frågan, en så kallad eldsjäl, och hela verksamheten genomsyras inte.
- Könstypning kan vara orsaken till komplikationer vid förlossning.
- Grunden till mycket ojämställdhet grundas vid barnafödande, att vara pappa är helt annorlunda än att vara mamma.

Att hitta en bra form för partnersamtal blir därmed viktigt, en grupp kanske har ett särskilt behov.

- Det är inte bara pappor som möts men många som identifierar sig som pappor och män och det fyller ett syfte med pappagrupper. Normkritik och inkludering är centralt.
- Vid könsuppdelade föräldragrupper finns det en mångfald av personer.

Finns det fler problemområden:

- Värderingar smyger sig in i någonting som ska vara grundat i forskning vad gäller MVC, BB mm.

Försöker ta hand om detta.

- Vart ligger ansvaret för attityder och värderingar, ibland hos professionen men ibland behöver det komma uppifrån, folk känner sig dåligt bemötta och kränkta.

Tolkar påverkar vården mycket och det finns SRHR utbildade tolkar. Könstypade har en särskild situation.

- Aurora möter främst svenskar men utlandsfödda har ett större behov.
- Ibland behöver VGR hitta alternativa system för att nå de som är svåra att nå som exempel när Angered's närsjukhus har jobbat med cellprov genom kampanjen "Ta med en vän".
- Alla kommer i kontakt med förlossningsvård även om de inte annars har kontakt med vården.

Utökad hemsjukvård sker på vissa ställen i särskilt utsatta områden som i Angered och Tynnered. Ett bättre förtroende för vården skapas vid hembesöken.

- SFI har filmat vissa avsnitt och de visas på familjecentralerna.
- Hur kommer cellprovtagning utökas för hpv och hur hanteras övergreppstrauman i förlossningsvården.

Känner inte till hpv-testning. Mödrahälsovården har definierat vissa grupper.

- De som utför vård, tar dom emot jämlikhetsarbetet som att de ändrar förfaringssätt eller ser dom det som ett ytterligare förfaringssätt.

Många vill ha en quick-fix med en inspirationsföreläsning men det behövs ofta en process med diplomerar och vissa tycker dom är klara efter ett år eller liknande men vissa jobbar mer systematisk med undersökningar och långsiktiga förändringsarbeten. Vissa tyckte att "En förälder blir till" var en ytterligare arbetsuppgift men det blev något positivt och det har blivit en långsiktig förändring. BVC borde vila på barnrättsperspektivet och jämlikhetsperspektivet.

- Är det alltid upp till verksamheternas egna initiativ eller händer det att ledningen har beslutat hur verksamheterna ska arbeta.

Det är främst upp till verksamheternas egna initiativ. Men exempelvis personcentrerad vård kommer uppifrån från politiken.

- En regnbågsflagga är bra att ha i receptionen och det kan vara lugnande att se en flagga. Undra om det skiljer sig mellan de som ska föda naturligt eller ska snittas. Vården väljer vaginalt och vill få ner mängden kejsarsnitt, det blir personbundet och är upp till den enskilda barnmorskan att besluta om kejsarsnitt.
- Hur man presenterar hbtq-diplomeringen blir viktigt för bristande vård skapar mer arbete för resten av vården. Pengar kan sparas genom att skapa jämlik och jämställd vård eftersom den kostar mindre.
- Servicen blir bättre med mer jämlikhet och jämställdhet, vissa inom näringslivet jobbar med det.

Vi ser att god vård innebär att den ska vara jämlik, tillgänglighet mm. Har ni mer att tillägga får ni gärna höra av er till Peder Welin på peder.welin@vgregion.se och Kunskapscentrum för jämlik vård. Citat är bra, det skapar engagemang. Alla (så gott som) vill ju göra gott, då kommer vi ganska långt.

Det har kommit in en förfrågan om att intervjua personer 18–65 år som definierar sig som en hbtq-person och som har varit eller är i kontakt med psykiatrisk vård i Göteborg för ett intervjustudie. Intervjuerna ska ingå i en magisteruppsats om bemötande i psykiatrisk vård. Maila Joffen Kleiven på: joffen.kleiven@student.hv.se för mer information.

Är det några frågor från dagens möte som ska lyftas vidare till kommittén för mänskliga rättigheter?

En diskussion startade kring hbtq-diplomeringen:

- All hbtq-utbildning ska utgå från regionens egna hbtq-diplomering eftersom den då blir enhetligt. Det är skillnad mellan VGR och RFSL.
- Transammans har också en certifiering som riktar sig mycket mot vården. ”Bota vårdcistemet” finns för att öka transkunskaperna inom Närhälsan.
- Vårdcentraler läggs ner på landsbygden men det ställs inga krav på nya privata vårdgivare.
- KOK-boken reglerar vad som gäller för att öppna en vårdcentral, där finns inte hbtq-diplomering med.
- Det ska vara VGR:s hbtq-diplomering och ingen annans. Stolta föräldrar ger ingen utbildning utan informerar. Folk ska inte välja eller välja bort vissa moment, det ska vara obligatoriskt.
- West Pride tycker det är bra med olika utbildare och utförare, att verksamheterna vill är bra.
- I näringslivet går vissa företag före och arbetar aktivt med hbtq-frågor.
- Både och är nog bra. Alla måste ha baskunskaper i vården.
- Hur mycket kan vi påverka lärosätena?

Övriga frågor

Totalt har 14 organisationer sökt till samråd hbtq och 16 till samråd mänskliga rättigheter. Beslut kommer tas på kommittémötet den 6 december

Mail om utvärderingen av samråden kommer i början av december.

- Organisationen Män har blivit av med mycket stöd för pappaverksamheten där hälso- och sjukvårdsnämnden har dragit in stödet. Resurser behövs och kan viktig verksamhet kan gå förlorad.

Västra Götalandsregionen har sett över bidragen för att göra fördelningen mer jämlikt och policyn för stöd till det civila samhället håller på att förändras, det kanske beror på det.

Utcheckning

Vad ser ni fram emot i jul?

Julfest för transpersoner i Göteborg, att vara ledig, att ha en lugn jul, alternativ jul med barn mm, jul-bada i Lerum, gemenskap för alla, ingen ska vara ensam, kul att träffa vänner, familj mm, julen ska tas i lagom doser, fira en liten jul med pojkvännen, traditionell jul med 2 veckors slapp.

Tackar till alla! Trevligt att sitta med i denna grupp! Lärrikt!